Rekenkameronderzoek Functioneren sociaal domein gemeente Losser

Namen: Yorick van den Berg
Julian Edens

Datum en tijd: 7 oktober 2025, 19.30

B&A. Doen wat werkt.

Inhoud

- Centrale vraag
- Onderzoeksverantwoording
- Bevindingen beleid, uitvoering en leefwereld
- Beantwoording centrale vraag
- Conclusies
- Aanbevelingen

Centrale vraag

In hoeverre functioneert het gemeentelijk sociaal domein voor inwoners daadwerkelijk doelmatig en doeltreffend, voornamelijk ten aanzien van preventie, participatie, zelfredzaamheid en individueel maatwerk?

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Onderzoeksverantwoording

- Documentenstudie van en gemeentelijk beleid voor de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet
- Gesprekken met 30 huishoudens, 10 Wmo, 10 Jeugdwet en 10 Participatiewet (leefwereld)
- Groepsgesprekken met consulenten en partners (uitvoeringswereld)
- Gesprekken met beleidsmedewerkers en wethouder (beleidswereld)
- Reflectiesessie met raadsleden
- Triangulatie van bevindingen uit de verschillende werelden in interviews
- Nota met bevindingen en aanbevelingen

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Bevindingen beleid en uitvoering

- **Beleid:** vastgelegd in beleidsnota sociaal domein en vertaald naar verschillende regelingen en voorzieningen. De gemeente baseert beleid op maatschappelijke opgaven en kijkt naar elke inwoner als individu.

- **Preventie:** krijgt vorm via schoolmaatschappelijk werkers, dorpsraden en opvang in een huiselijke omgeving voor basisschoolkinderen. Verder monitoring via dashboards en cliëntervaringsonderzoeken op ontwikkelingen.

- **Zelfredzaamheid & participatie:** binnen Wmo en Participatiewet staat maatwerk centraal, waarbij inwoners regie behouden en ondersteuning op hun situatie wordt afgestemd. Bij Jeugd gewerkt met Twents model gericht op zelfredzaamheid.

- **Maatwerk:** is leidend in Jeugdwet, Wmo en Participatiewet en wordt toegepast via o.a. hulpmiddelen, woningaanpassingen of begeleiding naar werk. Consulenten hebben veel ruimte om maatwerk te leveren. Voorbeelden zijn oplossingen buiten standaardvoorzieningen, zoals het vergoeden van huiswerkkosten.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Bevindingen beleid en uitvoering

Leren, verbeteren en aanpassen:

- Consulenten werken domeinoverstijgend samen en bespreken casussen twee keer per week, waardoor maatwerk breed verankerd is.

- Aanpassingen in beleid volgen vooral landelijke regelgeving. Binnen gemeentelijke kaders is veel ruimte voor maatwerk en afwijkingen van standaardoplossingen.

- Aanpassingen van regelingen en verordeningen zijn mogelijk op basis van praktijkervaringen, maar blijken zelden nodig doordat er weinig klachten zijn.

- De gemeenteraad ervaart minder contact met consulenten en daardoor minder zicht op de praktijk.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Bevindingen leefwereld: ervaringen en resultaten

- **Vinden van hulp:** de meeste inwoners weten hulp te vinden via school, huisarts of gemeente, al wordt niet iedereen bereikt en ervaren sommigen drempels. Vooral bij de Participatiewet is dit een probleem, waardoor budgetcoaches zijn aangesteld om de toegang te verbeteren.

- **Ervaring met hulp:** inwoners zijn overwegend positief: hulp is snel, respectvol en vaak passend, waardoor problemen worden gestabiliseerd of verergering wordt voorkomen. Verbeterpunten liggen bij vaste contactpersonen, communicatie, wachttijden bij partners en tijdige informatievoorziening.

- **Ondersteuning netwerk:** het sociale netwerk levert vaak een aanvulling, bijvoorbeeld door praktische of financiële steun, maar kan de hulp van de gemeente niet vervangen. Vooral bij complexe problematiek blijft specialistische ondersteuning vanuit de gemeente noodzakelijk.

- **Wensbeeld:** wat behouden moet blijven is snelle, betrokken en persoonlijke hulp, inclusief opties zoals PGB en vaste contactpersonen. Verbeterpunten zijn meer preventieve inzet, betere communicatie en het bereiken van minder mondige inwoners, met oog voor gelijke behandeling.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Bevindingen leefwereld: ervaringen en resultaten

- De totale lasten voor het sociaal domein in Losser stijgen in de periode 2020-2023 van ongeveer 28 miljoen in 2020 naar ongeveer 37 miljoen in 2023. De gemeente verwacht dat de kosten voor het sociaal domein na 2023 blijven stijgen tot 2025.

- Het doelbereik van de gemeente Losser is moeilijk te meten doordat KPI's en streefwaarden ontbreken.

- Monitoring gebeurt vooral via werkoverleggen, interne gesprekken en bestaande data zoals lokale en regionale monitors en cliëntervaringsonderzoeken.

- De raad heeft behoefte heeft aan inzicht van ontwikkelingen en opgaven per dorp en de benodigde aanpak.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Beantwoording centrale vraag

In hoeverre functioneert het gemeentelijk sociaal domein voor inwoners daadwerkelijk doelmatig en doeltreffend, voornamelijk ten aanzien van preventie, participatie, zelfredzaamheid en individueel maatwerk?

Conclusie 1 (preventie): de gemeente Losser zet actief in op een actieve integrale toegang met verbinding met preventieve voorzieningen. Dit wordt gewaardeerd door uitvoerders.
De gemeente integreert preventieve partners in de toegang tot het sociaal domein, zodat zij inwoners zowel direct als via de gemeentelijke toegang kunnen ondersteunen. Ook schoolmaatschappelijk werkers op scholen en ontmoetingsplekken voor ouderen maken preventie tot een vast onderdeel van beleid en toegang.

Conclusie 2 (zelfredzaamheid en participatie): de gemeente stuurt in de praktijk op zelfredzaamheid en participatie, maar loopt op tegen grenzen van mogelijkheden en beschikbare netwerken van inwoners.
Beleid en uitvoering richten zich voornamelijk op het vergroten van zelfredzaamheid en participatie. Daarbij wordt ook gekeken naar hulp uit de directe omgeving. Inwoners van de Participatiewet ervaren vaker beperkingen in hun netwerk, waardoor volledig beroep doen op eigen netwerk niet altijd mogelijk is.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Conclusies

Conclusie 3 (individueel maatwerk): in de uitvoeringspraktijk is veel ruimte voor maatwerk en deze wordt benut.
Uitvoerders krijgen in de praktijk ruimte om individueel maatwerk te bieden, afgestemd op de unieke situatie en behoeften van inwoners. Consulenten zoeken daarbij duurzame oplossingen met blijvende impact en maken hier waar nodig actief gebruik van.

Conclusie 4 (doeltreffendheid): inwoners ervaren positieve effecten van hulp en ondersteuning op zelfredzaamheid. Kwantitatief onderbouwd zicht op het bereiken van gemeentelijke doelen is nog niet voorhanden.
Ongeveer 80 procent van de Wmo- en Jeugdwet-gebruikers ervaart dat de geboden hulp hun zelfredzaamheid vergroot en verergering van problemen voorkomt, terwijl bij Participatiewet-gebruikers vooral escalatie van problemen wordt beperkt. Een kwantitatief onderbouwd inzicht met KPI’s en streefwaarden ontbreekt nog.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Conclusies

Conclusie 5 (doelmatigheid): de gemeente investeert fors meer in collectieve en voorliggende voorzieningen, waardoor de uitgaven in het hele sociaal domein stijgen. Vooralsnog heeft dit geen remmende werking op het gebruik van maatwerkvoorzieningen.

Tussen 2020 en 2023 zijn de uitgaven in het sociaal domein van 28,1 naar 36,8 miljoen euro gestegen, vooral door een forse toename van 280 procent in collectieve en voorliggende voorzieningen, terwijl het effect op het gebruik van maatwerkvoorzieningen nog onduidelijk is. De Wmo- en Jeugdwet-uitgaven nemen toe en de Participatiewet-uitgaven dalen.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing

Aanbevelingen

Aanbeveling 1: monitor de effecten van het investeren in preventie en voorliggende voorzieningen op het gebruik van maatwerkvoorzieningen.
Het gebruik van maatwerkvoorzieningen neemt in Losser toe, ondanks de forse investeringen die de gemeente in preventie en voorliggende voorzieningen heeft gedaan. Monitoring van het effect kan leiden tot mogelijke verklaringen.

Aanbeveling 2: ga aan de slag met het monitoren van effecten van het beleid, bij voorkeur gebiedsgericht.
Het ontbreekt nu aan een instrumentarium om de effecten van het beleid te kunnen bepalen. Bovendien kan de raad daarmee beter in de kaderstellende en controlerende rol in positie worden gebracht.

© B&A | Confidential | Do not share or publish without prior consent | Think before printing